

103618

Aftenposten 9/7-65

Mobiliseringen som uteble

Av oberstløytnant Einar M. Hauglie

Kommandør G. I. Willoch har i en artikkel «Arbeiderpartiet og forsvarsviljen» ved klare eksempler avdekket den totale svikt i Arbeiderpartiets forsvarspolitik for 1940.

Den bitterhet som ennå brenner i en og som på ny er vekket til live ved 25-års minnet om 9. april 1940 gjør det nødvendig en gang for alle å få naglet urokkelig fast at det kaos som Nygaardsvold-regjeringen kastet landet ut i skyldtes denne regjeringens vegring ved å mobilisere. Regjeringens ansvarlige faglige rådgivere, generalstabssjefen oberst Hatledal og kommanderende generalløytant Løkke gikk 5. april 1940 til forsvarsministeren og krevde mobilisering, men uten resultat. Og i stortingsmøte 8. april etterlyste Moseid mobilisering, hvortil statsminister Nygaardsvold svarte at han var «for gammel politiker til å la seg belære om utenrikspolitikk av hr. Moseid». Dette skjedde få timer før hele hans utenrikspolitikk braste sammen over hodet på ham og han selv og hans regjering befant seg på flukt jaget som fredløse fra Oslo til Tromsø.

En mobilisering iverksatt da generalstabssjefen og kommanderende general krevde den danner det klare, skarpe skille mellom et land med alle dets statlige organer og institusjoner i normal funksjon og det kaos Nygaardsvold-regjeringen kastet landet ut i.

En almindelig mobilisering med den foreskrevne klokkingning fra kirketårnene ville kalt hele folket til våpen og gjort det uomtvistelig klart at dette er forberedelse til kamp. (Så sent som aftenen 10. april visste ikke Hærens overkommando om det skulle kjempes eller ei.)

En mobilisering ville brakt alle festningers besetninger opp i full styrke, alle minifelter på plass, sjø- og landbevakning på plass etter planene. Her er bare nevnt festningene fordi de var førstelinjes enheter og de hurtigst mobiliserbare enheter.

Landet over ville alle omhyggelig utarbeidede mobiliserings- og forsvarsplaner blitt til virkelighet og skapt et funksjonsdyktig og kampberedt forsvar, selv om det umulig kunne bli sterkt etter så mange års forsømmelser.

Med alle kystfestninger mobilisert ville neppe en tysker være kommet levende i land på Norges jord.

Om dette er en realistisk vurdering kan enhver domme om ved å lese følgende uttalelse fra en offiser ombord på en av de tyske kryssere som forserte innløpet til Bergen og skulle passere torpedobatteriet på Kvarven: «Hjertet stod stille, alle holdt pusten, katastrofen måtte komme. Intet skjedde.» Nei, intet skjedde. Torpedobatteriet hadde ligget der i årtier, men det var ikke besatt 9. april. En bitrere ville er det neppe budt en kystartillerist å svelge.

Det har vært anført at utgangen på en norsk forsvarskamp måtte bli nederlag fordi tyskerne var overlegne i luften. Dertil er kort å anføre:

Oscarsborg hadde 9. april i flere timer vært utsatt for et heftig luftbombardement. Da en tysk offiser senere kom til kommandanten og foreslo fellesbegravelse av de døde fra Blücher og fra festningen kunne kommandanten svare at han hadde ingen døde, bare en mann lett såret.

Og — og det er det avgjørende skille mellom mobilisering og ikke mobilisering — ved mobilisering ville alle flyplasser være sperret av sten- og sandlastede lastebiler. Det fly som forsøkte å lande ville ubehjelpelig havare.*) Og sist men ikke minst: Ved mobilisering ville

etterretnings- og overvåkningstjenesten tre i full virksomhet, fremmede agenter og hjemlige quislinger ville bli berøvet sin bevegelsesfrihet og satt under skarp observasjon.

Mot et mobilisert norsk forsvar ville en angriper hente seg en blodig panne.

Det tyske angrep hadde til formål å etablere baser på Norges kyst. Uten utsikt til å få besetningsstyrker til basene i land ville operasjonen være formålsløs. En norsk mobilisering ville dermed kvalt den tyske operasjon i fødselen.

I denne forbindelse skal det heller ikke glemmes hva daværende generalstabssjef, etter krigen forsvarssjef, generaløytant Ruge skrev i Samtiden i august 1935, et halvt år etter Nygaardsvold-regjeringens tiltræden:

«Der er ulike meninger om krig og krigsforberedelser, har alltid vært det. Men når krigen først er der, prøver nu allikevel den som blir angrepet gjerne å verge seg så godt han kan med de midler han har. Og strekker midlene ikke til, så melder spørsmålet seg om hvem som har ansvaret for at staten ikke var bedre forberedt på dette. I slike situasjoner retter den offentlige mening gjerne spørsmålet til de militære som i første hånd stiller med forsvarsforberedelsene. Og ønsker gjerne å se dem hengt, hvis forsvaret ikke er i orden når landet har bruk for det.

Det begynner å samle seg torden-skyer over Europa nå. Og som en av dem som har utsikt til å bli hengt når uværet bryter løs, vil jeg gjerne benytte leiligheten til å si noen ord i tide, før spørsmålet om hengning blir aktuelt, og før det kanskje blir for sent å få brakt forsvaret i orden.»

*) Resultat: Neppe en tysker ville komme levende ned på norsk jord fra luften.